

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a Mgr. Ondřeje Mráky v právní věci žalobce: **Alba a.s.**, se sídlem Levá 6/311, Praha 4, proti žalovanému: **Finanční úřad pro hlavní město Prahu**, se sídlem Štěpánská 28, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 10. 2015, č. j. 5 A 174/2015 - 14,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze usnesením ze dne 29. 10. 2015, č. j. 5 A 174/2015 - 14, žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků, o které žalobce požádal v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného, který měl spočívat v tom, že jej žalovaný dne 18. 9. 2015 vyzval k podání prohlášení o majetku a předvolal k účasti na jednání.

Městský soud v napadeném usnesení konstatoval, že po výzvě soudu k úhradě soudního poplatku za podanou žalobu ve výši 2000 Kč požádal žalobce o osvobození od soudních poplatků. Svou žádost odůvodnil odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2010, č. j. 21 Cdo 293/2009 - 545, v němž bylo konstatováno, že obecné soudy nižších stupňů tím, že žalobci k jeho žádosti nevydaly z úschovy částku 33 614 084 Kč, porušily právo žalobce na soudní ochranu jeho vlastnických práv, a podle názoru žalobce tak veškeré peněžní povinnosti ukládané žalobci Českou republikou od roku 2004 jsou v rozporu s č. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Žalobce se po více jak 11 letech odpírání vlastnického práva dovolává ochrany zákazu ukládání

povinností dle čl. 4 odst. 1 Listiny tomu, komu není Česká republika dle citovaného usnesení Nejvyššího soudu způsobila zachovat jeho vlastnická práva.

Městský soud dále uvedl, že podle § 36 odst. 3 s. ř. s. může být účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Je na účastníkovi řízení, který požádal o osvobození od soudních poplatků, aby unesl břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně svých majetkových poměrů, tedy aby soudu osvětlil nedostatečnost svých majetkových poměrů a zároveň tato tvrzení řádně doložil.

V napadeném usnesení městský soud dále uvedl, že žalobce v žádosti o osvobození od soudních poplatků své majetkové poměry vůbec nezmínil; neuvedl, zda má nějaký majetek či finanční prostředky, neposkytl městskému soudu ani údaje o svých pohledávkách a závazcích. Jediným důvodem, pro který se žalobce domníval, že by měl být od soudních poplatků osvobozen, je odkaz na zmiňované usnesení Nejvyššího soudu a jeho přesvědčení o tom, že v daném případě není splněna podmínka zachování základních práv a svobod dle čl. 4 odst. 1 Listiny, který stanoví, za jakých podmínek mohou být fyzickým a právnickým osobám ukládány povinnosti. K tomu městský soud uvedl, že povinnost zaplatit soudní poplatek za podanou žalobu i jeho výše jsou stanoveny zákonem č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), přičemž při uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek postupoval městský soud v souladu s tímto zákonem; současně dbal o zachování práv a svobod žalobce tím, že jej poučil o možnosti podat návrh na osvobození od soudních poplatků, má-li za to, že splnil zákonné podmínky. Nadto městský soud konstatoval, že § 36 odst. 3 s. ř. s. je ustanovením kogentním, jež opravňuje přiznat osvobození od soudních poplatků pouze z důvodu nedostatečných finančních prostředků účastníka.

Městský soud tak uzavřel, že žalobce nedoložil, že nemá dostatečné prostředky, a ani to ve své žádosti netvrdil; proto mu osvobození od soudních poplatků nepřiznal.

Žalobce (stěžovatel) napadl usnesení městského soudu kasační stížností opírající se o důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

Stěžovatel uvedl, že se dovolával práva na účinnou soudní ochranu a postupoval v řízení před městským soudem v dobré víře, že pro Českou republiku je její ústavní pořádek závazný, a proto s přihlédnutím k čl. 4 odst. 1 Listiny a čl. 47 Listiny základních práv EU odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2010, č. j. 21 Cdo 293/2009 – 545. Článek 4 odst. 1 Listiny přitom podmiňuje ukládání povinností státní mocí nejen tím, že se tak musí dít na základě zákona, ale také jen při zachování základních lidských práv a svobod, tedy i zachování práva na účinnou a včasnou ochranu vlastnických práv. V tomto smyslu Nejvyšší soud v citovaném usnesení zavázal soudy nižších stupňů svým právním názorem ve vztahu k majetkovým nárokům stěžovatele proti jeho dlužníku, České straně sociálně demokratické.

pokračování

Městský soud se však ve svém usnesení čl. 4 odst. 1 Listiny nezabýval, když měl za to, že je namístě, nezávisle na ústavním pořádku České republiky, přednostně aplikovat zákon o soudních poplatcích. Městský soud se tak nevypořádal se skutečností, že zákaz ukládat povinnosti, včetně finančních, komukoli, komu státní moc nezajistí zachování základních práv a svobod, tedy i zachování práva na účinnou a včasnou soudní ochranu vlastnických práv zavazuje Českou republiku vůči všem subjektům nezávisle na jejich majetkových poměrech. Článek 4 odst. 1 Listiny tak zavazuje Českou republiku vůči každému, nikoli jen vůči těm, které Česká republika utajeným zneužitím státní moci zbavila majetku do té míry, že pro nedostatek finančních prostředků jim nezbývá než žádat dle § 36 s. ř. s. o osvobození od soudních poplatků.

Stěžovatel dále poukázal na to, že po mnohaleté perzekuci daňové, správní, exekuční a jiné, konané v zájmu jeho dlužníka, nemá jiný majetek, než jsou právě nároky z pohledávky vůči České straně sociálně demokratické ve výši přes 33 milionů Kč, o nichž je vedeno řízení před Obvodním soudem pro Prahu 1 pod sp. zn. 37 Sd 58/2000. Obecné soudy přitom závazný právní názor Nejvyššího soudu vyslovený v usnesení ze dne 4. 5. 2010, č. j. 21 Cdo 293/2009 – 545, směřující k ochraně stěžovatelových majetkových nároků, do konce roku 2010 nerespektovaly. Stěžovatel proto majetkové nároky z předmětné pohledávky postoupil v roce 2011 svému jedinému akcionáři, aby se dostaly pod ochranu práva, které by zaručilo, že závazný právní názor Nejvyššího soudu bude respektován.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozhodnutí (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatel je účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí vzešlo (§ 102 s. ř. s.).

Co se týká splnění poplatkové povinnosti v řízení o kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatel ve své kasační stížnosti požádal o osvobození od soudních poplatků pro řízení o dané kasační stížnosti. V tomto řízení ovšem stěžovatele poplatková povinnost nestihá, a to s ohledem na to, že jeho kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí městského soudu, jímž nebylo vyhověno jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků (blíže viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, publikované pod č. 3271/2015 Sb. NSS). Vzhledem k tomu, že v řízení o předmětné kasační stížnosti nevystává ani potřeba rozhodovat o stěžovatelově žádosti o osvobození od soudních poplatků z důvodů vyplývajících z § 60 odst. 4 ve spojení s § 120 s. ř. s., Nejvyšší správní soud o této žádosti s ohledem na zásadu procesní ekonomie nerozhodoval. Jak přitom vyplývá z již zmiňovaného usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, stěžovatel v daném řízení o kasační stížnosti, která nesměruje proti meritornímu rozhodnutí městského soudu ani proti rozhodnutí, jímž se řízení před městským soudem končí, nemusí splňovat ani podmínky dle § 105 odst. 2 s. ř. s. (povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem nebo jeho zaměstnancem nebo členem, který má vysokoškolské právní vzdělání, které je podle

zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie). Návrh na ustanovení zástupce soudem stěžovatel v řízení o kasační stížnosti nepodal.

Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí městského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Dle § 36 odst. 3 s. ř. s. mj. platí, že „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno“. Jak již tedy uvedl městský soud, je na účastníkovi řízení, aby sám tvrdil a prokázal, že nemá dostatečné prostředky ke splnění své poplatkové povinnosti.

Stěžovatel však v řízení před městským soudem své majetkové poměry neuvedl ani nedoložil. V tomto ohledu pouze poukázal na opakovaně zmiňované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2010, č. j. 21 Cdo 293/2009 – 545, dle něhož obecné soudy nižších stupňů měly soudní úschovu v částce přes 33 milionů Kč v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 37 Sd 58/2000 vydat stěžovateli. Stěžovatel z tohoto usnesení, podobně jako v řízení o kasační stížnosti, dovozoval, že Česká republika nebyla způsobilá zachovat jeho vlastnická práva, a proto by s odkazem na čl. 4 odst. 1 Listiny měl být osvobozen od soudních poplatků.

K věci je tak třeba zopakovat, že stěžovatel v řízení před městským soudem své majetkové poměry, jak mu ukládá § 36 odst. 3 s. ř. s., neuvedl ani nedoložil. Čl. 4 odst. 1 Listiny stanoví, že „[p]ovinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod“. Povinnost zaplatit soudní poplatek přitom byla stěžovateli uložena právě na základě zákona, a to podle § 2 odst. 2 písm. a) zákona o soudních poplatcích, dle něhož je ve věcech správního soudnictví „poplatníkem poplatku za řízení ten, kdo podal [...] žalobu nebo jiný návrh, kterým se zahajuje řízení“, ve spojení s položkou č. 18 bod 2 písm. d) sazebníku soudních poplatků, který je přílohou uvedeného zákona a dle kterého je žaloba na ochranu proti nezákonnému zásahu správního orgánu zpoplatněna částkou 2000 Kč. Dle § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích přitom vzniká poplatková povinnost podáním žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení. Je tak zřejmé, že povinnost zaplatit soudní poplatek byla stěžovateli uložena na základě zákona, v jeho mezích a rovněž při zachování jeho základních práv a svobod. Skutečnost, že Nejvyšší soud zmiňovaným usnesením ze dne 4. 5. 2010, č. j. 21 Cdo 293/2009 – 545, zrušil jakožto nezákonná příslušná rozhodnutí soudů v občanském soudním řízení týkající se nároku stěžovatele na vydání zmiňované částky ze soudní úschovy, nemá s poplatkovou povinností stěžovatele v řízení před městským soudem o jeho žalobě na ochranu proti tvrzenému nezákonnému zásahu správního orgánu ani se zákonnými podmínkami, které by musel stěžovatel splňovat, aby mohl být od této povinnosti k placení soudního poplatku zcela nebo zčásti osvobozen, prázdnou souvislost.

pokračování

Co se týká základního práva na soudní ochranu vyplývajícího z čl. 36 odst. 1 Listiny, resp. ve správním soudnictví zejména z čl. 36 odst. 2 Listiny, jehož zachování se stěžovatel dovolával, je třeba říci, že i tohoto práva je třeba se domáhat za podmínek stanovených zákonem (čl. 36 odst. 4 Listiny). Zákon o soudních poplatcích ve spojení s § 36 odst. 3 s. ř. s. přitom umožňuje v daném kontextu ústavně konformní uplatnění poplatkové povinnosti právě tím, že dává subjektu, jež stíhá poplatkovou povinnost, možnost prokázat, že nemá dostatečné prostředky a že je tedy třeba jej částečně či zcela osvobodit od soudních poplatků tak, aby pouze z důvodu své nemajetnosti neutrpělo jeho právo na soudní ochranu. Této možnosti však stěžovatel v řízení před městským soudem nevyužil; pouhý odkaz na zmiňované usnesení Nejvyššího soudu o jeho současných majetkových poměrech nic nevypovídá.

Rovněž není možné, jak to činí stěžovatel, dovozovat jen ze závěru Nejvyššího soudu, podle něhož ve věci stěžovatele soudy v občanském soudním řízení v minulosti rozhodly nesprávně, že by stěžovatele již neměla do budoucna stíhat žádná veřejnoprávní daňová či poplatková povinnost (nebo snad obecněji žádná zákonná povinnost). Nelze tak říci, že kasační rozhodnutí Nejvyššího soudu založilo jakýsi „dispens“ týkající se všech povinností uložených stěžovateli zákonem, tedy vynětí ze všech jeho zákonných povinností. Taký závěr by byl samozřejmě zcela absurdní. Pokud se stěžovatel domníval, že mu v souvislosti se zrušenými rozhodnutími soudů v občanském soudním řízení vznikla nějaká škoda, mohl se vůči státu domáhat její náhrady postupem dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, s nynější poplatkovou povinností stěžovatele v řízení před správním soudem ani s podmínkami pro jeho případné osvobození od této povinnosti však nemá uvedená kauza, jak již bylo řečeno, vůbec žádnou souvislost.

Nejvyšší správní soud má rovněž za to, že se městský soud řádně vypořádal se všemi skutečnostmi tvrzenými stěžovatelem, zejména když vysvětlil, že zachování práv a svobod stěžovatele dbal tím, že mu v souladu se zákonem dal možnost požádat o osvobození od soudních poplatků a v žádosti tvrdit a doložit, že stěžovatel splňuje zákonné podmínky pro osvobození od soudních poplatků, tedy především svou nemajetnost, ovšem stěžovatel této možnosti nevyužil.

Lze tak uzavřít, že kasační stížností napadené usnesení městského soudu netrpí vytýkanými vadami a Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný měl ve věci úspěch, příslušelo by mu tedy právo na náhradu nákladů řízení, z obsahu spisu však plyne, že mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 24. března 2016

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu